

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

14 septembrie 2023*

„Trimitere preliminară – Articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Principiul *ne bis in idem* – Încheierea definitivă a unei prime proceduri inițiate pentru o încălcare a unei dispoziții din legislația națională privind jocurile de noroc – Sancțiune administrativă cu caracter penal aplicată pentru aceleași fapte pentru încălcarea unei alte dispoziții din această legislație – Primă procedură încheiată din cauza unei încadrări juridice eronate a încălcării săvârșite”

În cauza C-55/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landesverwaltungsgericht Vorarlberg (Tribunalul Administrativ Regional din Vorarlberg, Austria), prin decizia din 18 ianuarie 2022, primită de Curte la 28 ianuarie 2022, în procedura

NK

împotriva

Bezirkshauptmannschaft Feldkirch,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul P. G. Xuereb (raportor), președinte de cameră, domnul A. Kumin și doamna I. Ziemele, judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul austriac, de J. Schmoll și C. Leeb, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de S. Grünheid și de M. Wasmeier, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: germana.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între NK, pe de o parte, și Bezirkshauptmannschaft Feldkirch (Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch, Austria), pe de altă parte, în legătură cu sancțiunile administrative pe care aceasta din urmă i le-a aplicat lui NK pentru săvârșirea unor încălcări ale legislației austriece în materie de jocuri de noroc.

Cadrul juridic

- 3 Articolul 2, intitulat „Loteriile”, din Glücksspielgesetz (Legea privind jocurile de noroc) din 21 decembrie 1989 (BGBl. 620/1989), în versiunea aplicabilă situației de fapt din litigiul principal (denumită în continuare „GSpG”), prevede:

„(1) Loteriile sunt jocuri de noroc

1. înființate, organizate, oferite sau puse la dispoziție de un operator;
2. prin care jucătorii sau alte persoane plătesc o prestație în bani (miză) în cadrul participării la joc și
3. de la care operatorul, jucătorii sau alte persoane se așteaptă la o prestație în bani (câștig).

(2) Este operator persoana care exercită în mod independent o activitate permanentă pentru a obține venituri din organizarea de jocuri de noroc, chiar și atunci când această activitate nu este destinată obținerii unui profit.

În cazul în care mai multe persoane, prin încheierea unui acord între ele, oferă, într-un anumit loc, prestații parțiale pentru organizarea de jocuri de noroc cu prestații în bani în sensul alineatului (1) punctele 2 și 3 de mai sus, toate persoanele care participă direct la organizarea jocului de noroc sunt considerate operatori, chiar și acelea care nu au intenția de a obține venituri sau care se limitează să participe la punerea în aplicare, organizarea sau oferirea jocului de noroc.

[...]

(4) Loteriile interzise sunt cele pentru care nu a fost acordată nicio concesiune sau autorizație în temeiul prezentei legi federale și care nu sunt excluse de la monopolul de stat federal asupra jocurilor de noroc în temeiul articolului 4.”

4 Articolul 52 din GSpG, intitulat „Sanctiuni administrative penale”, prevede:

(1) Săvârșește o contravenție și este pasibilă de amendă [...] de până la 60 000 de euro [...], aplicată de autoritatea administrativă:

1. orice persoană care pune în aplicare, organizează sau pune la dispoziție în calitate de operator, în scopul participării pe teritoriul național, loterii interzise în sensul articolului 2 alineatul (4) sau participă la acestea în calitate de operator în sensul articolului 2 alineatul (2);

[...]

(2) În cazul încălcării prevederilor articolului 1 punctul 1 cu până la trei automate de jocuri de noroc sau cu alte obiecte interzise, pentru fiecare automat de jocuri de noroc sau pentru orice alt obiect interzis se va aplica o amendă într-un quantum cuprins între 1 000 și 10 000 de euro, iar în cazul primei recidive și al altor recidive, amenda este cuprinsă între 3 000 și 30 000 de euro; în cazul încălcării cu mai mult de trei automate de jocuri de noroc sau cu alte obiecte interzise, pentru fiecare automat de jocuri de noroc sau pentru alt obiect delictual se va aplica o amendă într-un quantum cuprins între 3 000 și 30 000 de euro, iar în cazul primei recidive și al altor recidive, amenda este cuprinsă între 6 000 și 60 000 de euro.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

5 NK este operatorul unei unități denumite I.

6 Cu ocazia unui control efectuat la 29 decembrie 2017 în localul respectiv, s-a constatat că patru aparate de jocuri de noroc, care erau în stare de funcționare, erau instalate în acest local, deși nu fusese acordată nicio licență pentru exploatarea lor.

7 Prin decizia din 19 februarie 2018, Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch i-a aplicat lui NK o sancțiune administrativă constând în patru amenzi, însoțite de pedepse alternative privative de libertate, pentru încălcări ale articolului 52 alineatul (1) punctul 1 al treilea act incriminat din GSpG coroborat cu articolul 2 alineatele (2) și (4), precum și cu articolul 4 din acesta, pentru faptul că, fiind administratorul locației I, a pus la dispoziție, în calitate de operator, jocuri de noroc sub formă de loterii interzise.

8 Prin decizia din 13 august 2018, Landesverwaltungsgericht Vorarlberg (Tribunalul Administrativ Regional din landul Vorarlberg, Austria), care este instanța de trimitere în speță, a anulat decizia din 19 februarie 2018 și a încetat procedura pentru motivul că, pe baza constatărilor de fapt efectuate, NK nu pusese la dispoziție jocuri de noroc în sensul articolului 52 alineatul (1) punctul 1 al treilea act incriminat din GSpG, ci pusese la dispoziție astfel de jocuri în sensul primului act incriminat de acest articol 52 alineatul 1 punctul 1. Potrivit instanței menționate, o modificare a deciziei Autorității administrative din Feldkirch în sensul că NK, în calitate de operator al localului I, trebuie să răspundă pentru punerea la dispoziție a unor jocuri interzise ar fi echivalat cu o „substituire inadmisibilă a actului”.

9 Nici Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch, nici Bundesminister für Finanzen (ministrul federal al finanțelor, Austria) nu au formulat recurs împotriva deciziei din 13 august 2018, deși aveau această posibilitate din punct de vedere juridic.

- 10 Prin decizia din 30 noiembrie 2018, Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch i-a aplicat lui NK o sancțiune administrativă constând în patru amenzi, însoțite de sancțiuni alternative cu închisoarea, pentru încălcarea articolului 52 alineatul (1) punctul 1 primul act incriminat din GSpG coroborat cu articolul 2 alineatele (2) și (4), precum și cu articolul 4 din acesta, pentru că, în calitate de proprietar de aparate de jocuri de noroc și de operator al localului I, a organizat, la 29 decembrie 2017, jocuri de noroc sub formă de loterii interzise.
- 11 Prin decizia din 4 iulie 2019, instanța de trimitere a anulat decizia din 30 noiembrie 2018. Aceasta a arătat că Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch l-a sancționat din nou pe NK pentru aceleași fapte, săvârșite în același loc și în aceeași perioadă, reținându-se pur și simplu o altă încadrare juridică în privința lor. Potrivit acestei instanțe, este vorba despre o dublă incriminare sau despre o pedeapsă multiplă în sensul articolului 4 alineatul (1) din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950. În consecință, ea a apreciat că această ultimă decizie trebuie anulată și că era necesar să înceteze procedura privind regimul sancțiunilor administrative.
- 12 Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch a sesizat Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă, Austria) cu recurs împotriva deciziei din 4 iulie 2019.
- 13 Prin decizia din 14 iunie 2021, Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă) a anulat decizia din 4 iulie 2019 pentru motivul că încetarea definitivă a procedurii penale prin decizia din 13 august 2018 nu împiedica continuarea procedurii penale inițiate pentru constatarea săvârșirii primului act incriminat, prevăzut la articolul 52 alineatul (1) punctul 1 din GSpG, și condamnarea în acest fel a lui NK pentru această din urmă infracțiune.
- 14 Instanța de trimitere care, în urma deciziei din 14 iunie 2021, este din nou chemată să se pronunțe, precizează că, în temeiul articolului 63 alineatul (1) din Verwaltungsgerichtshofgesetz (Legea privind Curtea Administrativă), este în principiu ținută de analiza juridică efectuată de Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă), dar că, potrivit jurisprudenței acesteia din urmă, această obligație nu se aplică în cazul în care, după decizia Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă), Curtea pronunță o hotărâre divergentă.
- 15 Instanța de trimitere ridică problema dacă articolul 50 din cartă se opune unei noi urmăriri penale atunci când o procedură penală începută în temeiul GSpG pentru aceleași fapte ca cele care fac obiectul acestei noi urmăriri penale, însă în temeiul unei alte dispoziții a GSpG, a fost încheiată la finalul unei ședințe în cursul căreia aceste fapte au făcut obiectul examinării.
- 16 În ceea ce privește aplicabilitatea cartei, instanța de trimitere subliniază mai întâi că, atunci când un stat membru invocă motive imperative de interes general pentru a justifica o reglementare care este de natură să împiedice exercitarea liberei prestări a serviciilor, această justificare trebuie să fie interpretată în lumina principiilor generale ale dreptului Uniunii și în special a drepturilor fundamentale garantate în prezent de cartă.
- 17 Ea arată apoi, întemeindu-se în special pe Hotărârea din 30 aprilie 2014, Pflieger și alții (C-390/12, EU:C:2014:281, punctele 35 și 36), pronunțată în urma unei trimiteri a unei instanțe austriece chemate de asemenea să aplice legislația austriacă în materia jocurilor de noroc, că invocarea de către statul membru a unor derogări prevăzute de dreptul Uniunii pentru a justifica o restrângere a unei libertăți fundamentale garantate de Tratatul FUE trebuie să fie considerată drept o „punere în aplicare a dreptului Uniunii” în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

- 18 În final, ea precizează că unii cetățeni ai Uniunii Europene sunt clienți ai unității exploatare de NK și că un angajat al acestei unități este un resortisant al Republicii Bulgaria, așadar, al unui alt stat membru.
- 19 În ceea ce privește principiul *ne bis in idem*, instanța de trimitere amintește mai întâi că acest principiu este consacrat nu numai de articolul 50 din cartă, ci și de articolul 54 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 încheiată între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune (JO 2000, L 239, p. 19), semnată la Schengen la 19 iunie 1990 și intrată în vigoare la 26 martie 1995 (denumită în continuare „CAAS”).
- 20 Aceasta arată în continuare că, în Hotărârea din 9 martie 2006, Van Esbroeck (C-436/04, EU:C:2006:165, punctul 27 și următoarele), Curtea a indicat că articolul 54 din CAAS, care utilizează expresia „aceleași fapte”, se referă numai la existența faptelor în discuție, iar nu la încadrarea lor juridică.
- 21 Instanța de trimitere mai arată că, în Hotărârea din 20 martie 2018, Garlsson Real Estate și alții (C-537/16, EU:C:2018:193, punctele 37 și 38), Curtea a precizat că criteriul relevant pentru a aprecia existența uneia și aceleiași infracțiuni este cel al identității elementelor de fapt materiale, înțeles ca existența unui ansamblu de împrejurări concrete indisociabil legale între ele care au condus la achitarea sau la condamnarea definitivă a persoanei în cauză, și că încadrarea juridică în dreptul național al faptelor și interesul juridic protejat nu sunt relevante în vederea constatării existenței uneia și aceleiași infracțiuni, întrucât întinderea protecției conferite de articolul 50 din cartă nu poate varia de la un stat membru la altul.
- 22 În sfârșit, instanța mai precizează că în Hotărârea din 29 iunie 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), Curtea a arătat că, pentru a stabili dacă o hotărâre precum cea cu care este sesizată constituie o hotărâre prin care se încetează definitiv o procedură începută împotriva unei persoane, în sensul articolului 54 din CAAS, trebuie să se garanteze că această hotărâre a fost pronunțată după o examinare pe fond a cauzei.
- 23 În ceea ce privește cazul cu care este sesizată, instanța de trimitere arată cu titlu introductiv că nu este necesar să se verifice dacă prima procedură a încetat în mod întemeiat, din moment ce ea a încetat definitiv.
- 24 În continuare, aceasta precizează că, în principiu, prima procedură penală, în cursul căreia au fost instrumentate faptele, a condus la achitarea inculpatului din litigiul principal și că a doua procedură penală privea aceleași fapte. Or, instanța consideră că interzicerea dublei urmăriri penale este aplicabilă independent de încadrarea juridică dată acestor fapte și că, în consecință, articolul 50 din cartă trebuie interpretat în sensul că se opune unei noi condamnări a lui NK, chiar dacă în prima decizie de achitare s-a indicat că jocurile în cauză erau jocuri de noroc interzise. Totuși, ținând seama de această ultimă împrejurare, interpretarea menționată nu i s-a părut atât de evidentă, încât să nu lase loc niciunei îndoieli.

- 25 În acest context, Landesverwaltungsgericht Vorarlberg (Tribunalul Administrativ Regional din Vorarlberg) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Principiul [*ne*] *bis in idem*, astfel cum este garantat prin articolul 50 din cartă, trebuie interpretat în sensul că acesta se opune ca autoritatea administrativă penală competentă a unui stat membru să aplice unei persoane o amendă pentru încălcarea unei prevederi a legislației privind jocurile de noroc, dacă, anterior, o procedură de sancționare administrativă vizând încălcarea unei alte prevederi a legislației privind jocurile de noroc (sau, mai general, a unei reglementări din același domeniu juridic), care a avut la bază aceeași situație de fapt, a fost încetată definitiv după o ședință publică în care s-a desfășurat o activitate de cercetare judecătorească?”

Cu privire la competența Curții

- 26 Atât guvernul austriac, cât și Comisia invocă necompetența Curții pentru motivul că instanța de trimitere nu ar fi indicat în mod suficient de concret nici în ce măsură dispozițiile de drept național în cauză au fost adoptate în vederea punerii în aplicare a dreptului Uniunii, nici motivul pentru care, în pofida caracterului său pur intern, litigiul pendinte pe rolul său are o legătură cu dispozițiile dreptului Uniunii referitoare la libertățile fundamentale, legătură care face ca interpretarea preliminară solicitată să fie necesară pentru soluționarea acestui litigiu.
- 27 Articolul 51 alineatul (1) din cartă prevede că dispozițiile acestea se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii.
- 28 În această privință, rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții că drepturile fundamentale garantate de ordinea juridică a Uniunii au vocația de a fi aplicate în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii, însă nu în afara unor asemenea situații. În această măsură, Curtea a amintit deja că nu poate aprecia, din perspectiva cartei, o reglementare națională care nu se situează în cadrul dreptului Uniunii. În schimb, de îndată ce o asemenea reglementare intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, Curtea, sesizată cu titlu preliminar, trebuie să furnizeze toate elementele de interpretare necesare aprecierii de către instanța națională a conformității acestei reglementări cu drepturile fundamentale a căror respectare o asigură (Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 19, precum și Hotărârea din 5 mai 2022, BPC Lux 2 și alții, C-83/20, EU:C:2022:346, punctul 26, precum și jurisprudența citată).
- 29 Curtea a mai statuat că, atunci când se dovedește că o reglementare națională este de natură să împiedice exercitarea uneia sau mai multor libertăți fundamentale garantate prin tratat, aceasta poate profita de excepțiile prevăzute de dreptul Uniunii pentru a justifica împiedicarea în cauză numai în măsura în care este conformă cu drepturile fundamentale a căror respectare este asigurată de Curte. Această obligație de conformitate cu drepturile fundamentale intră în mod evident în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și, în consecință, în domeniul de aplicare al cartei. Atunci când un stat membru invocă excepții prevăzute de dreptul Uniunii pentru a justifica un obstacol în calea unei libertăți fundamentale garantate prin tratat, acesta „pune în aplicare dreptul Uniunii”, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă (a se vedea Hotărârea din 30 aprilie 2014, Pflieger și alții, C-390/12, EU:C:2014:281, punctul 36).

- 30 În plus, Curtea a statuat deja că serviciile pe care un prestator stabilit într-un stat membru le furnizează, fără a se deplasa, unui destinatar stabilit într-un alt stat membru constituie o prestare de servicii transfrontalieră, în sensul articolului 56 TFUE (Hotărârea din 11 iunie 2015, Berlington Hungary și alții, C-98/14, EU:C:2015:386, punctul 26, și Hotărârea din 3 decembrie 2020, BONVER WIN, C-311/19, EU:C:2020:981, punctul 19).
- 31 În speță, instanța de trimitere consideră că articolul 50 din cartă este aplicabil din moment ce, în virtutea Hotărârii din 30 aprilie 2014, Pflieger și alții (C-390/12, EU:C:2014:281, punctele 35 și 36), pronunțată ca urmare a unei trimeri preliminare a unei instanțe austrice chemate de asemenea să aplice legislația austriacă în materia jocurilor de noroc, această legislație poate împiedica exercitarea liberei prestări a serviciilor, garantată de articolul 56 TFUE. Instanța de trimitere a arătat în plus că unii cetățeni ai Uniunii, cu alte cuvinte cetățeni ai altor state membre decât Republica Austria, erau clienți ai unității lui NK situate în raza teritorială a Landesverwaltungsgericht Vorarlberg (Tribunalul Administrativ Regional din Vorarlberg), în Austria, la numai 40 de km de frontiera cu Germania.
- 32 În aceste condiții, este necesar să se considere că Curtea este competentă să se pronunțe cu privire la cererea de decizie preliminară.

Cu privire la admisibilitate

- 33 Guvernul austriac consideră că cererea de decizie preliminară trebuie respinsă ca inadmisibilă, întrucât nu permite să se stabilească la ce dispoziții din dreptul național face în mod concret referire instanța de trimitere și nici în ce măsură aceasta ridică o problemă de interpretare a dreptului Uniunii în raport cu astfel de dispoziții. La rândul său, Comisia consideră că această cerere este inadmisibilă pentru motivul că lipsesc în speță elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebarea preliminară și pentru a demonstra relevanța întrebării pentru soluționarea litigiului.
- 34 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, instituită la articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 5 mai 2022, Universiteit Antwerpen și alții, C-265/20, EU:C:2022:361, punctul 22, precum și jurisprudența citată).
- 35 Rezultă că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub propria răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de relevanță. Respingerea de către Curte a unei cereri formulate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 5 mai 2022, Universiteit Antwerpen și alții, C-265/20, EU:C:2022:361, punctul 23, precum și jurisprudența citată).

- 36 Astfel, întrucât decizia de trimitere constituie temeiul procedurii derulate în fața Curții, este indispensabil ca instanța națională să clarifice în această decizie cadrul factual și normativ în care se înscrie litigiul principal și să ofere un minim de explicații cu privire la motivele care au stat la baza alegerii dispozițiilor dreptului Uniunii a căror interpretare o solicită, precum și cu privire la legătura pe care ea o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului cu care este sesizată (Hotărârea din 5 mai 2022, Universiteit Antwerpen și alții, C-265/20, EU:C:2022:361, punctul 24, precum și jurisprudența citată).
- 37 Aceste cerințe cumulative privind conținutul unei cereri de decizie preliminară figurează în mod explicit la articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții. Din cuprinsul acestuia reiese în special că cererea de decizie preliminară trebuie să cuprindă „expunerea motivelor care au determinat instanța de trimitere să aibă îndoieli cu privire la interpretarea sau validitatea anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care instanța de trimitere o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal”.
- 38 Or, instanța de trimitere a arătat că a fost chemată să se pronunțe cu privire la legalitatea unei a doua decizii de sancționare, sancțiunea fiind aplicată aceleiași persoane pentru aceleași fapte, pentru încălcarea articolului 52 alineatul (1) punctul 1 primul act incriminat din GSpG, și anume organizarea de jocuri de noroc sub forma unor loterii interzise, după încetarea unei prime proceduri penale întemeiate pe articolul 52 alineatul (1) punctul 1 al treilea act incriminat din GSpG, și anume organizarea unor astfel de jocuri de noroc. Instanța a explicat că, drept urmare, a ridicat problema interpretării principiului *ne bis in idem*, consacrat la articolul 50 din cartă, pe care îl consideră aplicabil întrucât, în virtutea Hotărârii din 30 aprilie 2014, Pflieger și alții (C-390/12, EU:C:2014:281, punctele 35 și 36), o legislație precum cea în discuție în litigiul principal poate împiedica exercitarea liberei prestări a serviciilor, garantată de articolul 56 TFUE. În ceea ce privește interpretarea acestui principiu, instanța de trimitere a arătat în special că, dacă ar considera că, în principiu, prima procedură penală în cursul căreia a avut loc o cercetare judecătorească cu privire la situația de fapt a condus la achitarea lui NK și că interdicția privind dubla urmărire penală prevăzută la articolul 50 din cartă era aplicabilă indiferent de încadrarea juridică dată acestor fapte, din moment ce prima hotărâre indicase că jocurile în discuție erau jocuri de noroc interzise, răspunsul care trebuie dat la întrebarea adresată nu îi pare atât de evident încât să nu lase loc niciunei îndoieli.
- 39 În sfârșit, instanța de trimitere a expus motivele care au determinat-o să ridice problema interpretării anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și problema legăturii pe care aceasta o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal.
- 40 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 41 Prin intermediul singurei întrebări formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 50 din cartă, întrucât consacră principiul *ne bis in idem*, trebuie interpretat în sensul că se opune ca o sancțiune cu caracter penal să fie aplicată unei persoane pentru încălcarea unei dispoziții a unei legislații naționale care poate împiedica exercitarea liberei prestări a serviciilor, în sensul articolului 56 TFUE, în cazul în care această persoană a făcut deja obiectul unei hotărâri judecătorești rămase definitive, pronunțată în urma unei ședințe în care s-au făcut acte de cercetare judecătorească, care a condus la achitarea acestei persoane pentru încălcarea unei alte dispoziții a acestei legislații pentru aceleași fapte.

- 42 Articolul 50 din cartă, intitulat „Dreptul de a nu fi judecat sau condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune”, prevede că „[n]imeni nu poate fi judecat sau condamnat pentru o infracțiune pentru care a fost deja achitat sau condamnat în cadrul Uniunii, prin hotărâre judecătorească definitivă, în conformitate cu legea”.
- 43 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că principiul *ne bis in idem* interzice cumulul atât de proceduri, cât și de sancțiuni care au o natură penală, în sensul acestui articol, pentru aceleași fapte și împotriva aceleiași persoane (Hotărârea din 22 martie 2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punctul 24 și jurisprudența citată).
- 44 În ceea ce privește aprecierea naturii penale a procedurilor și a sancțiunilor vizate, reiese din jurisprudență că sunt pertinente trei criterii în cadrul acestei aprecieri. Primul este încadrarea juridică a încălcării în dreptul intern, al doilea, natura însăși a încălcării și al treilea, gradul de severitate a sancțiunii pe care persoana în cauză riscă să o suporte (Hotărârea din 4 mai 2023, MV – 98, C-97/21, EU:C:2023:371, punctul 38 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 14 septembrie 2023, Volkswagen Group Italia și Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, [...], punctul 45).
- 45 Revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia, în lumina acestor criterii, dacă procedurile și sancțiunile în discuție în litigiul principal sunt de natură penală în sensul articolului 50 din cartă.
- 46 În această privință, trebuie amintit că aplicarea articolului 50 din cartă nu se limitează numai la procedurile și la sancțiunile care sunt calificate drept „penale” în dreptul național, ci se extinde – independent de o astfel de calificare în dreptul intern – la procedurile și la sancțiunile care trebuie considerate ca fiind de natură penală în temeiul celorlalte două criterii menționate la punctul 44 din prezenta hotărâre (Hotărârea din 4 mai 2023, MV – 98, C-97/21, EU:C:2023:371, punctul 41 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 14 septembrie 2023, Volkswagen Group Italia și Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, [...], punctul 48).
- 47 Întrucât instanța de trimitere arată în cererea de decizie preliminară că procedurile și sancțiunile în discuție în litigiul principal sunt de natură penală în sensul articolului 50 din cartă, în temeiul criteriilor amintite la punctul 44 din prezenta hotărâre, trebuie să se examineze dacă sunt îndeplinite condițiile de aplicare a principiului *ne bis in idem*.
- 48 Astfel, aplicarea principiului *ne bis in idem* este supusă unei duble condiții, și anume, pe de o parte, să existe o hotărâre anterioară definitivă (condiția „*bis*”) și, pe de altă parte, aceleași fapte să fie vizate de hotărârea anterioară și de procesele sau de hotărârile ulterioare (condiția „*idem*”) (Hotărârea din 22 martie 2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punctul 28).
- 49 În ceea ce privește condiția „*bis*”, pentru a stabili dacă o hotărâre judecătorească constituie o hotărâre definitivă, trebuie să fie cert în special că această hotărâre a fost pronunțată în urma unei aprecieri asupra fondului cauzei [Hotărârea din 16 decembrie 2021, AB și alții (Revocarea unei amnistii), C-203/20, EU:C:2021:1016, punctul 56 și jurisprudența citată].
- 50 Această interpretare este confirmată de modul de redactare a articolului 50 din cartă, întrucât noțiunile de „condamnare” și de „achitare” la care se referă această dispoziție implică în mod necesar ca răspunderea penală a persoanei în cauză să fi fost examinată și să fi fost adoptată o hotărâre în această privință [Hotărârea din 16 decembrie 2021, AB și alții (Revocarea unei amnistii), C-203/20, EU:C:2021:1016, punctul 57].

- 51 Pe de altă parte, Curtea a statuat că, fiind un corolar al principiului autorității de lucru judecat, principiul *ne bis in idem* are ca obiect garantarea securității juridice și a echității, asigurându-se că, odată ce o persoană a fost judecată și, dacă este cazul, condamnată, această persoană are certitudinea că nu va fi judecată din nou pentru aceeași infracțiune (Hotărârea din 22 martie 2022, Nordzucker și alții, C-151/20, EU:C:2022:203, punctul 62).
- 52 În speță, din constatările efectuate de instanța de trimitere reiese, mai întâi, că prima sancțiune aplicată lui NK pentru încălcarea legislației privind jocurile de noroc a fost anulată printr-o hotărâre a acestei instanțe din 13 august 2018 care a dobândit autoritate de lucru judecat, luată în urma unei ședințe în cursul căreia a avut loc o cercetare judecătorească cu privire la situația de fapt. În continuare, instanța de trimitere a subliniat că rezultatele măsurilor de cercetare judecătorească i-au permis să concluzioneze în această hotărâre că NK nu pusese la dispoziție, în calitate de operator, jocuri de noroc interzise, în sensul celui de al treilea act incriminat prevăzut la articolul 52 alineatul (1) punctul 1 din GSpG, și că hotărârea respectivă produce, potrivit dreptului național, efectele unei hotărâri de achitare. În sfârșit, această instanță a constatat că NK organizase astfel de jocuri, în sensul primului act incriminat de la articolul 52 alineatul (1) punctul 1, fără a pronunța însă o sancțiune în această privință.
- 53 Din elementele menționate la punctul anterior rezultă că, în cadrul primei proceduri, instanța de trimitere a pronunțat hotărârea sa în lumina unei aprecieri asupra fondului cauzei și a putut să se pronunțe cu privire la răspunderea penală a persoanei judecate, aspect a cărui verificare este însă de competența instanței menționate.
- 54 În ceea ce privește în special condiția „*idem*”, potrivit jurisprudenței Curții, rezultă din chiar modul de redactare a articolului 50 din cartă că acesta interzice judecarea sau condamnarea penală a aceleiași persoane mai mult de o dată pentru aceeași infracțiune (Hotărârea din 22 martie 2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punctul 31).
- 55 În speță, este cert că cele două proceduri penale în discuție privesc aceeași persoană, și anume NK.
- 56 Potrivit jurisprudenței Curții, criteriul relevant în scopul aprecierii existenței uneia și aceleiași infracțiuni este cel al identității elementelor de fapt materiale, înțeles ca existența unui ansamblu de împrejurări concrete indisolubil legate între ele care au condus la achitarea sau la condamnarea definitivă a persoanei în cauză. Astfel, articolul 50 din cartă interzice aplicarea, pentru fapte identice, a mai multe sancțiuni de natură penală la capătul diferitelor proceduri desfășurate în aceste scopuri [Hotărârea din 20 martie 2018, Garlsson Real Estate și alții, C-537/16, EU:C:2018:193, punctul 37, precum și Hotărârea din 2 septembrie 2021, LG și MH (Autospălarea banilor), C-790/19, EU:C:2021:661, punctul 78].
- 57 Pentru a stabili dacă există un astfel de ansamblu de împrejurări concrete, instanțele naționale competente trebuie să determine dacă elementele de fapt materiale din cele două cauze reprezintă un ansamblu de fapte indisolubil legate în timp, în spațiu, precum și prin obiectul lor (Hotărârea din 2 septembrie 2021, LG și MH (Autospălarea banilor), C-790/19, EU:C:2021:661, punctul 79, precum și jurisprudența citată).
- 58 În plus, având în vedere jurisprudența amintită la punctul 56 din prezenta hotărâre, condiția „*idem*” impune ca elementele de fapt materiale să fie identice. În schimb, principiul *ne bis in idem* nu are vocația de a se aplica atunci când faptele în cauză nu sunt identice, ci doar similare (Hotărârea din 22 martie 2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punctul 36).

- 59 Curtea a statuat în plus că încadrarea juridică, în dreptul național, a faptelor și interesul juridic protejat nu sunt relevante în scopul constatării existenței uneia și aceleiași infracțiuni, întrucât întinderea protecției conferite de articolul 50 din cartă nu poate varia de la un stat membru la altul [Hotărârea din 20 martie 2018, Menci, C-524/15, EU:C:2018:197, punctul 36, precum și Hotărârea din 2 septembrie 2021, LG și MH (Autospălarea banilor), C-790/19, EU:C:2021:661, punctul 80], și nici, cu excepția cazului în care există o dispoziție contrară de drept al Uniunii, de la un domeniu al acestuia la altul (Hotărârea din 22 martie 2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punctul 35).
- 60 Revine instanței de trimitere, singura competentă să se pronunțe asupra situației de fapt, sarcina de a stabili dacă litigiul cu care este sesizată privește fapte identice cu cele care au stat la baza hotărârii din 13 august 2018, menționată la punctul 52 din prezenta hotărâre.
- 61 Din decizia de trimitere reiese că, în opinia instanței de trimitere, cele două procese penale în discuție priveau cercetarea judecătorească cu privire la elemente de fapt materiale în esență identice, în special prin legăturile lor în timp și în spațiu. Astfel, din controlul efectuat la 29 decembrie 2017 în localul aparținând lui NK ar rezulta că acolo erau instalate patru aparate de jocuri de noroc, care erau în stare de funcționare, deși nu fusese acordată nicio licență pentru exploatarea lor. În aceste condiții, faptul că NK a fost judecat mai întâi pentru punerea la dispoziție, în calitate de operator, a unor loterii interzise în cadrul primului proces penal, apoi pentru organizarea unor astfel de loterii în cadrul celui de al doilea proces penal, poate fi considerat, în virtutea jurisprudenței citate la punctul 59 din prezenta hotărâre, ca fiind irelevant pentru constatarea existenței „uneia și aceleiași infracțiuni”.
- 62 În acest context, trebuie arătat că continuarea unei proceduri de sancționare de natură penală, pe baza aceluiași fapte, ar constitui o restrângere a dreptului fundamental consacrat la articolul 50 din cartă.
- 63 Cu toate acestea, o restrângere a dreptului fundamental consacrat la articolul 50 din cartă poate fi justificată în temeiul articolului 52 alineatul (1) din aceasta (Hotărârea din 22 martie 2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punctul 40 și jurisprudența citată).
- 64 Conform articolului 52 alineatul (1) prima teză din cartă, orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților recunoscute de aceasta trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți. Potrivit celei de a doua teze a alineatului menționat, prin respectarea principiului proporționalității, pot fi impuse restrângeri ale drepturilor și libertăților menționate numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți.
- 65 În speță, în primul rând, din decizia de trimitere rezultă că fiecare dintre cele două proceduri inițiate de Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch, care au condus la pronunțarea hotărârii din 13 august 2018 și a hotărârii din 30 noiembrie 2018 și la un cumul de procese, era prevăzută de lege.
- 66 În ceea ce privește, în al doilea rând, respectarea substanței dreptului fundamental consacrat la articolul 50 din cartă, trebuie amintit că posibilitatea de a cumula procedurile și sancțiunile respectă substanța articolului 50 din cartă, cu condiția ca reglementarea națională să nu permită judecarea și sancționarea aceluiași fapte în temeiul aceleiași infracțiuni sau pentru urmărirea

aceluiși obiectiv, ci să prevadă doar posibilitatea unui cumul de procese și de sancțiuni în temeiul unor reglementări diferite (Hotărârea din 22 martie 2022, bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punctul 43).

- 67 Or, cele două proceduri inițiate de Autoritatea administrativă a districtului Feldkirch, care au condus la un cumul de procese, urmăresc același obiectiv, și anume sancționarea ofertelor ilegale de jocuri de noroc prin automate de jocuri de noroc, și se întemeiază pe aceeași reglementare.
- 68 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 50 din cartă, întrucât consacră principiul *ne bis in idem*, trebuie interpretat în sensul că se opune ca o sancțiune cu caracter penal să fie aplicată unei persoane pentru încălcarea unei dispoziții a unei legislații naționale care poate împiedica exercitarea liberei prestări a serviciilor, în sensul articolului 56 TFUE, în cazul în care această persoană a făcut deja obiectul unei hotărâri judecătorești rămase definitive, pronunțată în urma unei ședințe în care s-au făcut acte de cercetare judecătorească, care a condus la achitarea acestei persoane pentru încălcarea unei alte dispoziții a acestei legislații pentru aceleași fapte.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 69 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară:

Articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, întrucât consacră principiul *ne bis in idem*, trebuie interpretat în sensul că se opune ca o sancțiune cu caracter penal să fie aplicată unei persoane pentru încălcarea unei dispoziții a unei legislații naționale care poate împiedica exercitarea liberei prestări a serviciilor, în sensul articolului 56 TFUE, în cazul în care această persoană a făcut deja obiectul unei hotărâri judecătorești rămase definitive, pronunțată în urma unei ședințe în care s-au făcut acte de cercetare judecătorească, care a condus la achitarea acestei persoane pentru încălcarea unei alte dispoziții a acestei legislații pentru aceleași fapte.

Semnături